

כחם מחלוקת רבנן ור"מ אליבא דר"ש ור"א

מציאה		נתן בלי תנאי	ע"מ שאין לרבך רשות בו	ע"מ שיוציא עצמו לחרות
לכו"ע לאדון	הו"א	ר"מ רבנן	לכו"ע (לעבד 1)	לכו"ע לעבד
	רב ששת	ר"מ רבנן	לכו"ע לאדון	לאדון (לעבד 2)
		ר' אלעזר	ר"מ רבנן	לכו"ע לאדון

להו"א: מחלוקתם בשנתן לו אחר מתנה בלי תנאי. לר"ש: מחלוקתם בשנתן לו אחר ע"מ שאין לרבו רשות בו. שיטת ר"מ: כיון שידע הנותן שהעבד לא יכול לזכות לא התכוון לתנאי. (עי' בדף מפרשים מס' 4 טור ב') ושיטת רבנן שהתכוון לתנאי ומועיל. ולר"א: מחלוקתם בשנתן לו ע"מ שיצא בו לחירות. שיטת ר"מ: דומה לכל תנאי רגיל. ושיטת רבנן: שכיון שלעבד יש זכות בכסף רק כדי לצאת בו לחירות, לא יכול להיות לאדון יותר מזה.

- 1) כך פירש הרשב"א, והקשה: א"כ גם לר"מ יכול להיות כסף ע"י עצמו - באמר ע"מ שאין לרבו רשות בו? ותירץ שאין הכא נמי, ויוכל לצאת בכסף זה, אלא שהמשנה לא דיברה על כל המקרים שיכולים להיות.
- 2) כך פירש הריטב"א, (ור"ת בתוס' חולק) ומה שתני "ע"מ שאין לרבך רשות בו" להודיעך כוחם של רבנן ששיך לעבד גם ב"ע"מ שאין לרבך רשות בו"

תוד"ה ור' אלעזר אומר

- 1) אומר ר"ת: א. הלכה כר"מ גבי רבנן. ב. הלכה כר"ש שפירש מחלוקתם בע"מ שאין לרבך רשות בו. ג. באמר ע"מ שתצא לחירות לכו"ע מהני התנאי ויוצא. 2) ומוכיח ר"ת את שלשת דבריו: מתני' : ' אדם שאסר על חתנו שיהנה ממנו בנדר, ורוצה לתת מעות לבתו מה יעשה? - אומר לה: "הרי מעות האלו נתונות לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהם אלא מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך" ובגמ' : **אמר רב**: מה שאמר התנא "אלא מה שאת נותנת לתוך פיך" הוא בדוקא, ולומר רק "שלא יהא לבעלך רשות בהם" לא מספיק. **ושמואל אמר**: התנא לא התכוון בדוקא כשאמר "...לתוך פיך" וגם בלי שיאמר בלשון זה מספיק. * וביארה הגמ': **רב** סובר כר"מ ולכן צריך ל"מה שאת נותנת לפיך", כי ב"אין לבעלך רשות בהם" סובר ששייך לבעל (ובעבד הוא האדון). **ושמואל** סובר כרבנן, ולכן מספיק התנאי של "ע"מ שאין לבעלך רשות בהם". והרי הלכתא כרב באיסורא (נדרים) וסובר כר"מ, ש"מ הלכתא כר"מ וחייבים לומר שההלכה כרב ששת, שהרי לר"א גם אם יאמר "אלא מה שאת נותנת לפיך" שיטת ר"מ היא ששייך לאדון. ש"מ הלכתא כרב ששת וכן מוכח, שב"אלא מה שאת נותנת לתוך פיך" מועיל גם לר"מ. (ובעבד - ע"מ שתצא בו
- 3) ועוד מוכיח ר"ת שההלכה כרב ששת: מפרק בן סורר ומורה (סנהדרין צ"א). שלמדנו שאינו חייב עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו. והקשתה הגמ': איך לאמו יש כסף, הלא מה שקנה אשה קנה בעלה? ותירצה: כשנתן לה אחר ממון ע"מ שאין לבעלה רשות בו. וא"כ, בשלמא לר"ש לפחות לשיטת רבנן זכתה בממון, אבל לר"א, בין לר"מ ובין לרבנן לא זכתה בממון. ש"מ הלכתא כרב ששת ועד מוכיח ר"ת שהלכתא כר"ש: מפסחים: (פח): "האומר לעבדו שחוט עלי פסח ושכח מה אמר לו רבו", הדין, שיעשה טלה וגדי ויאמר: אם רבי רצה טלה - הגדי בשבילי, ואם גדי - הטלה בשבילי. והקשתה הגמ': איך יש לעבד כסף, הרי מה שקנה עבד קנה רבו? ותירצה, שהקנה לו אחר ע"מ שאין לרבו רשות בו. אע"פ שיכלה לתרץ גם כר"א, כגון שנתן לו ע"מ שיעשה פסח, מ"מ תירצה כר"ש, ש"מ שהלכתא כוותיה.
- 5) ור"י חולק על ר"ת, וסובר שאין הוכחה מראיותיו: 1)

1) הרא"ש (ומפורש יותר בתוס' הרא"ש) סובר שר"י לא מתייחס לר"ת, אלא לרש"י שפירש שעבד ואשה דינם שווים, ודוחה אותו שחלוקים בדינם.

* לכאן קשה לרב: האם צריך להודיענו שהתנא התכוון למה שאמר, הלא ודאי שכך כי אין דרך התנא להאריך בלשונו? וי"ל שהיינו באים לטעות ולומר שלהאיסור מספיק שיאמר רק "ע"מ שאין לבעלך רשות בהם" ומה שאמר "אלא מה שאת נותנת לפיך" אמר כדי שלא תתן את הכסף לבעל, אלא תשתמש בו לאכילה. קמ"ל רב שהתנא דיבר בדוקא, ובשביל האיסור צריך לומר "אלא מה שאת נותנת לפיך"